

Jaki charakter ma opłata za gospodarowanie odpadami? Czy jest to wynagrodzenie?

Opłata za gospodarowanie odpadami ma charakter publicznoprawny. O charakterze opłaty świadczy m.in. to, że obowiązek jej ponoszenia wynika z ustawy oraz to, że organem uprawnionym do jej pobierania jest organ publicznoprawny – czyli gmina. Powyższe przesłanki przemawiają za tym, by opłatę uznać za daninę publicznoprawną.

Opłata za gospodarowanie odpadami nie jest zatem wynagrodzeniem, a „podatkiem”. Opłata ma szczególny charakter – daniny publicznej. Pojęcie daniny publicznej ma szersze znaczenie niż pojęcie podatku. Definicję daniny publicznej można znaleźć w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego. Wśród danin publicznych o charakterze pieniężnym TK wskazał podatki, opłaty, dopłaty i cła. Opłaty mają przy tym wszelkie cechy podatku poza tym, że jest to danina odpłatna. Oznacza to, że w zamian za świadczenie pieniężne wnoszący je podmiot otrzymuje od podmiotu publicznoprawnego, na rzecz którego opłata jest wnoszona, świadczenie wzajemne. TK w uzasadnieniu stwierdził także, iż w przypadku gdy świadczenie wzajemne ma mniejszą wartość niż świadczenie pieniężne - opłata ma dwójaki charakter: w części w jakiej spotyka się z odpłatnością - ma z punktu widzenia istotnych jego cech charakter opłaty, a w pozostałej części ma cechę podatku.

Opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, jako dochody publiczne jednostek samorządu i są one świadczeniem przymusowym i bezzwrotnym. Opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie ma charakteru należności cywilnoprawnej, posiada natomiast cechy opłaty lokalnej będącej świadczeniem o charakterze publicznoprawnym.

Uchwały rady gminy określające metodę obliczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalające ich stawki mają charakter przepisów prawa miejscowego i stanowią źródło powszechnie obowiązującego prawa na obszarze działania organu, który je ustanowił.

Czy koszty systemu obejmują wydatki inwestycyjne na budowę infrastruktury np. punktów selektywnej zbiórki odpadów?

Przepisy UCPG stanowią, że opłatą zapewnia się pokrycie kosztów systemu. W związku z tym, podczas szacowania kosztów systemu należy odróżnić koszty od wydatków inwestycyjnych. Oznacza to, że elementami kalkulacji nie mogą być co do zasady wydatki inwestycyjne (np. na zakup komputerów, oprogramowania, wyposażenia, dostosowania pomieszczeń, zakupu pojazdów, budowy PSZOK'a itd.). Nie oznacza to jednak, że wydatki te są całkowicie wyłączone z kalkulacji stawki. W wyniku przeprowadzenia procesu inwestycyjnego powstaje środek trwały. Wydatki na jego zakup lub wytworzenie rozliczane są w czasie użytkowania jako amortyzacja. W efekcie, w danym roku kosztem jest tylko część wydatków inwestycyjnych – w formie amortyzacji.

Cześć właścicieli nieruchomości nie będzie płacić opłaty, jak to uwzględnić w kosztach systemu?

Brak środków w systemie może zachwiać jego funkcjonowaniem m.in. poprzez utratę zdolności do regulowania zobowiązań wynikających z tytułu odbioru odpadów. Gminy mogą oczywiście uzupełniać niedobory finansowe z dochodów własnych. Jednakże celem systemu jest to, by mógł on się samodzielnie sfinansować.

Cześć gmin przy kalkulacji kosztów systemu i kalkulacji stawek opłat zastosowało rozwiązanie polegające na tym, że założono, iż określony odsetek zobowiązanych nie będzie wpłacać opłat. W związku z tym koszty systemu zostały rozłożone na mniejszą liczbę płacących. Rozwiązanie takie jest ryzykowne, ponieważ koszty systemu nie są rozłożone w całości na wybraną metodę określania stawki. Wskazana

konstrukcja zakłada, że płacący opłatę będą także płacić za założonych przez gminę niepłacących. Opisanego mechanizmu nie można uznać za kalkulację kosztu systemu, a raczej za próbę lub mechanizm zapewnienia płynności. UCPG nie zezwala na zastosowanie takiego mechanizmu, w związku z tym, jak już wskazywano działanie takie może być ryzykowne (np. uznane za niedopuszczalne).

Prawidłowym rozwiązaniem i nie budzącym wątpliwości jest podejście polegające na analizie płynności finansowej systemu oraz zapewnienie odpowiedniego finansowania w okresach niedoborów środków pieniężnych. Koszty związane z takim finansowaniem powinny być zatem wliczone do kosztów funkcjonowania systemu.

Czy złożona deklaracja uprawnia do prowadzenia działań windykacyjnych w przypadku zaległości z tytułu opłaty?

Deklaracja nie uprawnia do prowadzenia egzekucji opłaty. Deklaracja stanowi podstawę do wystawienia tytułu wykonawczego, jednakże po wcześniejszym doręczeniu decyzji określającej wysokość zobowiązania oraz doręczeniu upomnienia.

W przypadku, w którym właściciel nieruchomości nie uiścił opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (albo uiścił ją w wysokości niższej od należnej), organ gminy określa, w drodze decyzji, wysokość zaległości z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Ponadto, egzekucja administracyjna może być wszczęta, jeżeli wierzyciel, po upływie terminu do wykonania przez zobowiązanego obowiązku, przestał mu pisemne upomnienie, zawierające wezwanie do wykonania obowiązku z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego. Postępowanie egzekucyjne może być wszczęte dopiero po upływie 7 dni od dnia doręczenia tego upomnienia.

Nie podoba mi się system i nie będę płacił opłaty, czy coś mi za to grozi?

Konstrukcja ustawowa przewiduje obowiązek tzw. „samoopodatkowania”. Oznacza to, że właściciel nieruchomości zobowiązany ustawą do ponoszenia opłaty, powinien samodzielnie (bez wezwania) złożyć deklarację. W deklaracji podawane są informacje służące do obliczenia opłaty. Właściciel nieruchomości zobowiązany jest również do samoobliczania opłaty oraz wpłacania jej na rzecz gminy w ustalonym przez gminę terminie.

Konstrukcja samoobliczania opłaty wyłącza aktywność organu (gminy) w zakresie wymiaru opłaty. Aktywność gminy związana jest z sytuacjami, kiedy właściciel nieruchomości nie złoży deklaracji (a jest do tego zobowiązany), poda w deklaracji informacje nieprawdziwe oraz kiedy nie jest wnoszona opłata.

W sytuacji, gdy właściciel nieruchomości nie uiścił opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (albo uiścił ją w wysokości niższej od należnej), organ gminy określa, w drodze decyzji, wysokość zaległości z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Decyzje te będą mają istotne znaczenie w procesie poboru opłaty. Na podstawie takiej decyzji jest możliwe ściąganie opłaty w trybie przymusowym (egzekucji).

Czy zobowiązanie z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami się przedawnia? W jakim terminie?

Zobowiązanie z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami przedawnia się zgodnie z zasadami jak dla zobowiązań podatkowych.

Co do zasady zobowiązanie z tytułu opłaty przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności opłaty.

Jeżeli nie złożę deklaracji to uniknę opłaty?

Nie, gmina ma prawo do określenia wysokości opłaty w decyzji oraz prowadzenia egzekucji w trybie administracyjnym.

Konstrukcja ustawowa przewiduje obowiązek tzw. „samoopodatkowania”. Oznacza to, że właściciel nieruchomości zobowiązany ustawą do ponoszenia opłaty, powinien samodzielnie (bez wezwania) złożyć deklarację. W deklaracji podawane są informacje służące do obliczenia opłaty. Właściciel nieruchomości zobowiązany jest również do samoobliczenia opłaty oraz wpłacania jej na rzecz gminy w ustalonym przez gminę terminie – bez wezwania.

Konstrukcja samoobliczenia opłaty wyłącza aktywność organu (gminy) w zakresie wymiaru opłaty. Aktywność gminy związana jest z sytuacjami, kiedy właściciel nieruchomości nie złoży deklaracji (a jest do tego zobowiązany), poda w deklaracji informacje nieprawdziwe oraz kiedy nie jest wnoszona opłata.

W razie niezłożenia deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi albo uzasadnionych wątpliwości co do danych zawartych w deklaracji organ gminy określa, w drodze decyzji, wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Ustawa daje gminie prawo w takim wypadku do szacowania wysokości opłaty. Gmina określa ją biorąc pod uwagę uzasadnione szacunki, w tym średnią ilość odpadów komunalnych powstających na nieruchomościach o podobnym charakterze.

Skępe, maj – czerwiec 2013 r.

KM